

Eközben Barbiano serege szinte megállás nélkül futott Tokajig, de mivel – Bartha Boldizsár szerint – „oda is nemigen bőv konyhára mentek a németek, maguk után élelmet pénzhátralékkal együtt Debrecentől kivántak.” Debrecen pedig késlekedett a sarc és élelem megküldésével. Barbiano, hogy sietésre ösztökélje a város vezetőségét, az egyik túszt, Portörő Jakabot miután megeskette a visszatérésére, Debrecenbe küldte azzal, hogy a város haladéktalanul teljesítse követelését, mert serege éhezik. Portörő Jakab így számol be küldetéséről: „A gróf azonnal továbbmegy Kassára. Úzeni velem, hogy a város azonnal indítsa a pénzt és az ennivalót. Hogy ott légyen még ma este. Estére. Ha tüstént indulunk, tán nem lesz késő. A gróf elébükül a szekereknek. Legalább a pénzt. Este tíz az utolsó határidő. Azért küldött, hogy megmondjam, ha estére nincs ott a pénz, meg a szekerek, tízkor indulót doboltat és visszamegy Kassára, de mielőtt kivonulna Tokajból kivégezti Borzán Gáspárt.”

A hír megdöbbenetette a főbíró. A fiatal szenátor élete immár egy hajszálon függött, mert ismert volt, hogy a főkapitány fenyegetéseit be szokta váltani. A lakosság is igen aggódott a népszerű fiatalember életéért. A döbbenet feszültségét némileg oldotta az a tény, hogy a gróf által követelt pénzüsszeg és élelmiszerek már indításra készen állottak, így minden remény megvolt arra, hogy a főkapitány követeléseinek a jelzett időre eleget téve megmenthetik a város számára Borzán Gáspár életét.

A sors azonban másképpen irányította a dolgok menetét, mert közvetlenül az indulás előtt Bocskai István „angyalkái” – ahogy hajdúit nevezték – betoppantak a városba. Bocskai, ahogy Nagy László is írja, főispánként és váradi kapitányként már az 1590-es években szoros kapcsolatba került a várossal. Az is valószínű, hogy az 1660-as és 1664-es esztendőkből is gyakran megfordult a civis városban, most sem idegenként érkezett ide s nem is talált kedvezőtlen fogadtatásra. Bocskai a főbíró beszámolója után azonnal megtiltotta, hogy a város a megvert német sereg számára valamit is küldjön, ahogy ezt Bartha Boldizsár is írja: „Megtiltotta Bocskai fejedelem, a várost a németektől való gazdálkodástul, s nem lehetne mód a németek kívánsága teljesítésében és így ott kelle hagyni az egy tanácsbeli ember, úgymint Borzán Gáspárt, ki ugyanott a tokaji tömlőcben meghala, azonban a németek sarcolása is megszűnik.”

A főbíró kezét gúzsba kötötte a fejedelmi parancs, semmit sem tehetett, csak megsirathatta kedvenc szenátorát. A császáriaknak szánt élelmet a hajdúk foglalták le, de az összeszedett pénzt visszaszolgáltatták a lakosságnak. A város a pusztulástól megmenekült egy ifjú emberélet árán, s ugyanakkor a lakosság a tőle beszedett pénzüsszeget is visszakapta. Portörő Jakab, Borzán Gáspár túsztársa nem tért vissza Barbianohoz és szenvedéseinek kárpótlásául 12 forintnyi boltbérét 3 évre elengedte.

Debrecen egész lakossága keservesen elsiratta a történelmi idők valamennyi áldozatát jelképező Borzán Gáspárt, aki 12 ezer debreceni polgár váltsága lett.

Dr. Nyakas László

Vásározási szokások Esztergom vármegyében 1768-ban*

A vásárok fontosságát a magyar nép életében aligha kell bizonygatnunk. A vasárnap (vásár napja) szavunk őrzi régóta ezen életünk részévé vált heti csere-bere, adásvétel máig nélkülözhetetlen eseményét. Történészek és néprajzosok az események fontosságához mérten foglalkoztak és foglalkoznak is tanulmányozásával. A történészek közül legutóbb Bácskai Vera és Nagy Lajos alkották meg országos szintézisüket az 1828-as magyarországi vásári és piaci vonzaskörzetekről,¹ bizonyítva a piacozási, adás-vevési alkalmak fontosságát és rangsorát. A régi közigazgatás szervezői, a királyi udvar, majd a Helytartótanács a vásártartó helyeket rangban is elkülönítette a feudális kori települések között, amennyiben

* Ez a dolgozat része annak a kutatásnak, melyet az MTA Soros Alapítvány támogatásával végzünk.

szabad királyi városi vagy mezővárosi ranggal ruházta fel azokat a településeket, ahol árucserre, adásvétel céljából időről-időre összegyűltek az emberek.² Mi most adalékokat óhajtunk szolgálni az 1780-as évek egy megyéjének, a korabeli Magyarországon egyik legkisebb megyéje lakosságának vásározási szokásaihoz. Tesszük ezt egyetlen típusú forrás alapján, a Mária Terézia-féle úrbérrendezéskor megváltott úrbéres lakosok által szolgáltatott információk elemzésével.

Esztergom megyében 1768-ban kezdődött el az úrbérrendezés, és ebben az évben az úrbéres lakosság „megváltása” az országosan egységes 9 kérdőpont alapján meg is történt. Nem volt különösebben sok dolguk az összeíró biztosoknak, mindössze 46 községben kellett megjelenniük. Esztergom vármegye ugyanis ennyi úrbéres települést számlált 1768-ban. A 46 településről 45-ben maradtak fenn az úrbérrendezés iratanyagai. 30 községben magyar, 11-ben szlovák, 4-ben pedig német nyelven „vették ki” a rendezőbiztosok a paraszti vallomásokot.³ A vallomások a negyedik, a település haszonvételéről érdeklődő kérdésre adott paraszti válaszai tartalmazzák a vásári lehetőségekkel kapcsolatos információkat. A válaszokat minden esetben jobbagyok, zsellérek adták, de bizton állíthatjuk, hogy egy-egy település nemesi is azokkal a vásározási-piacozási lehetőségekkel éltek, amelyekkel az úrbéresek. Ebből a szempontból csak a rendi tagozódásból eredő nemesi vámmenteség különíti el a korszak két társadalmi tömbjét, lévén a természeti feltételrendszer, az infrastruktúra, a termelési, kínálati lehetőség azonos. Legfeljebb a nemesi jövedelmek szóródásából adódóan, a nemesség egyes rétegei rangosabb kézműipari termékeket kerestek életmódjuk, ruházódásuk, lakberendezésük módosabb voltát hangsúlyozandó, de termelési eszközeikben, szerszámkaikban ez már aligha érzékelhető.

Esztergom megye településeivel és azok jellemzőivel kapcsolatban annyit még el kell mondanunk, hogy a *Lexicon locorum*... 47 településről tudósít a vármegyében. Ebből 44-et falunak, 3-at mezővárosnak nevez. 19 parochiáról és 46 tanítóról tud. 31 községben magyar, 10-ben szlovák, 6-ban német anyanyelvűnek tudja a lakoságot.⁴

Az első magyarországi népszámlálás (II. József korában) 37 364 Esztergom megyei lakosról tud, akik 51 településen éltek. Ezek közül 44 volt község, 4 mezőváros és 3 praedium, „megnépesedett puszta”.⁵ A felsorolt adatok nem tartalmazzák Esztergom szabad királyi város népességét, lévén ez a város önálló törvényhatóság, független a megyétől.

Ami a vármegye 37 364 és Esztergom szabad királyi város 5492 lakosának a vásározási szokásait és lehetőségét illeti, meghatározó tényezőként kell megemlítenünk magát Esztergomot, mint szabad királyi várost, és külön a Dunát, mint a feudális korszak infrastrukturális adottságának egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb magyarországi víziútját. Esztergom vármegye lakosságának vásározási szokásaira és lehetőségeire ez a két tényező nyomta rá meghatározó bélyegét.

Esztergomban II. József korában, tehát 15–16 évvel az úrbérrendezés után 722 házbán 1294 család élt. A lakosság összlélekszáma ekkor 5492 volt. Ezek közül 37 pap, 46 nemes, 14 tisztviselő, 444 polgár és 641 zsellér. Paraszt nem találtattott ekkor a városban.⁶ Ez azért fontos, mert elemből behozatalra szorul a város. Bácskai Vera és Nagy Lajos az 1828-as viszonyokat elemezve, Ludovicus Nagy és az 1828-as regnicoláris összeírás alapján úgy találták, hogy a város lakossága ekkorra 9183-ra szaporodott, a lakások száma 1014 volt. A lakosok közül 45 volt kiskereskedő, 6 nagykereskedő, s az 1720-ban számon tartott 21 mesterség helyett ekkor már 62 szakmában dolgoztak kézművesek. Csak az építőiparban 130-an foglalatostokdtek. Esztergom összességében „közepes fejlettségű kézműipari körzet” volt, de elsőrangú egyházi székhely, érsekségi ranggal, melynek kulturális, művelődési és iskoláztatási vonzata sem elhanyagolható. Itt székelt a nemesi vármegye is, így egyházi és

¹ *Bácskai Vera–Nagy Lajos*: Piackörzetek, piacközpontok és városok Magyarországon 1828-ban. Akadémiai Kiadó, Bp. 1984. A továbbiakban: *Bácskai–Nagy*: 1984. Lásd még az általuk felsorolt és feldolgozott fontosabb irodalmat könyvük 383–386. lapjain.

² *Bácskai Vera*: Magyar mezővárosok a XV. században. Bp. 1965.; *Gyimesi Sándor*: Városok a feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet időszakában. Bp. 1975.

³ Esztergom vármegye Mária Terézia korabeli úrbérrendezésének az iratanyagát a *Magyar Országos Levéltár Mikrofilmtárából* kölcsönözve tanulmányoztuk. A mikrofilmtár 4236–4237. számú tekercein, az Urbáriumi Tabellák 129–130-as tekercein található a vármegye teljes anyaga, a községek ábécérendjében. Ezért ezt követően, ha idézeteink, hivatkozásaink e forrásból erednek, arra külön nem hivatkozunk.

világi igazgatási központ is volt. A Duna révén könnyen tartott kapcsolatot mind Pesttel, Budával, mind Komárommal, Győrrel, Pozsonnyal és Béccsel. Útjai révén a felvidéki bányavárosokkal is rendszeres volt a kapcsolata, különösen Léva, Bát, Selmecebánya és Bakabánya, Besztercebánya volt könnyen elérhető Esztergomból, illetve ezekből a városokból Esztergom. Mindezeket az előnyöket forgácsolta azonban Buda és Pest, Komárom és Győr központibb jellege, frekvenciáltabb kereskedelme. Bár Esztergom nem tartozott a legjelentősebb vásártartó helyek közé, tucatnyi város is megelőzte kereskedelmi rangját már a XVIII. század utolsó harmadában is, de „az Esztergom megyei lakosok által lebonyolított vásárlások 55%-át az esztergomiak intézték, és ők vették meg a marhák 65, az ürök 100%-át”. Majdnem ilyen arányban látták el ipari és egyéb „közszükségleti” cikkekkal a megye lakosságát az esztergomi kereskedők.⁷

Megállapításunkat erősítik a paraszti vallomások is 1768-ból. Esztergom nemcsak a megyéből, de Hontból és Bars vármegyéből is vonzotta a vásárolókat. A megye településeinek pedig majdnem a fele első helyen vagy kizárólagosan Esztergom városát említi vásároló helyül. Ez a „tágas határú”, főleg erdőkben és „homokos legelőkben”, rétekben és szőlőkben is bővelkedő város „kedves ízű fehér és vörös” boraival, „sok” gyümölcsöseinek termésével is vonzotta a kereskedőket, vásároló parasztokat, a bányavárosok lakóit.⁸

Első helyen az Esztergomban vásárolók között természetesen magának a városnak a lakóit kell megemlítenünk, mindenekelőtt a kereskedőit és kézműiparosait, céheseit, akik a vásárra beözönlő lakosoknak éppúgy árulták saját portékáikat, amiként meg is vették a vásárra felhozott árukat. Bácskai Vera és Nagy Lajos 1828-ban 78 101 emberre saccolják az Esztergomban vásárolók számát, akik közül mintegy 55 ezren csak Esztergomban vásárolnak.⁹

1768-ból ilyen pontos számadatokat nem adhatunk, és a paraszti vallomások között kevés van, amelyik kizárólag Esztergomot jelölne csak meg vásárolási helyül. Mindössze *Kisbény* község és *Szentlélek* pusztai lakói említik kizárólagosan Esztergomot a megyéből egyedüli vásároló helyül. A *kisbényiek* 3 óra járásra érik a várost. A „magos és meredek hegyek között fekvő” *Szentlélek* lakói, akiknek a főleg „faeladásból van hasznuk”, a tőlük 2 órára lévő Esztergomba járnak vásárolni éppúgy, mint őrlni az ottani malmokban.

Az alábbi falvak vásárolási alkalmatosságai és adásvételi haszonvételeik bonyolításának első helyül említik Esztergomot: *Bajna*, *Dömös*, *Kesztölc*, *Párkány* (ahol ugyancsak tartanak vásárokat), *Nagysáp*, *Sárisáp*, *Dorog* és *Tát*. Ezek a települések 1–2 mérföldre, 1–2 órára, esetleg harmadfél órányi távolságra fekszenek a korabeli távolsági méretekkel kifejezve Esztergomtól.

Esztergomot – vásároló, eladó helyeik között – a második helyen az alábbi falvak lakói említették: *Bátorkeszi*, *Nagybény*, *Csév*, *Dág*, *Kéménd*, *Kicsind*, *Muzsla*, *Nána*, *Tokod*. Valamennyien 1–3 mérföldre, egy-három órányi járásra feküdtek a várostól.

Az Esztergom megyei parasztek vallomásai a vásárolási hely megnevezésén túl legfeljebb a távolság érzékeltetésére korlátozódik. Arról alig szólnak valamit, hogy mivel kereskednek, mit kínálnak eladásra. Az Esztergomban is vásároló falvak lakói közül az eddigieknél bőbeszédűbbek *Kőhidgyarmat* és *Libád* úrbéresei. A kőhidgyarmatiak megfordultak Nagyszombatban is a vásárokon, mint ahogyan a libádiak is. Mindkét településről „az uraság tetszése és rendelése szerint” hordtak „szemes jószágot és bort... szám nélkül” Nagyszombatba, s olykor-olykor maguk is vásároltak ott, de „eladásra való alkalmatosságok” inkább az egy-két „órányi járóföldre” lévő Esztergomban volt. A kőhidgyarmatiak szemesterményt és a „jó és sokat termő szőlőseik” borát hordták Esztergomba, míg a libádiak a „határukban bőségében lévő szilvások és egyéb termőfák” gyümölcsseivel keresték meg az esztergomi vásárokat.

Harmadik helyen említik az esztergomi vásárokat *Nagyölvéd* lakói. Ők „középszerű boraikat” hordták a tőlük „négy órányi járóföldre” lévő városba.

⁴ Lexicon universorum reni Hungariae Locorum populorum...1772. Bp. 1920. Esztergom megye.

⁵ *Danyi Dezső-Dávid Zoltán szerk.*: Az első magyarországi népszámlálás (1784–1787). Bp. 1960.

⁶ Uo.

⁷ *Bácskai-Nagy*: 1984. 32., 34., 72–74., 131., 172., 175., 179.

⁸ *Fényes Elek*: Magyarország geographiai szótára... I–IV. Bp. 1851.

⁹ *Bácskai-Nagy*: 1984., 46. old.

Ugyancsak harmadik helyen említik „jó eladó helyeik” között Esztergom városát *Marót* lakói, de az ő vallomásuk már átvezet bennünket Esztergom vármegye lakóinak legfontosabb piacozási helyéhez, a *Dunához*. Itt kereskednek ugyanis a legtöbben és a legnagyobb sikerrel a falvak lakói, amint az a vallomásokból kihámozható. *Marót* lakói erről így vallanak: „A földesúrnak fát vágunk, saját hajóinkon Pestre szállítjuk... Mindenünket jól eladhatjuk, mert a Duna mellett lakunk...” A Duna fontosságáról, kereskedelmi, hadi és szállítási jelentőségéről e dolgozat keretében nem óhajtok szólni, mert csak ismételni tudnánk a mindenki által tudottakat. Arról azonban szót kell ejtenünk, hogy Esztergom vármegyében alig volt olyan település, ahol meg ne említették volna a folyót, mint jó felvásárlási, eladási helyet. A néprajz- és a történettudomány művelőinek közös feladata, hogy tisztázzák a Dunán folyó kereskedelem mikéntjét. A falvakhoz közeli, kikötésre alkalmas partszakaszokon megjelennek-e hajókkal a kereskedők, és rendszeresen vásárolták az Ausztriába, Bécsbe szállítani érdemes árukat, maguk a hajósok saját élelmészük céljából vásárolták-e kis tételben a javakat, adva érte cserében pénzt, szerszámokat, egyéb fogyasztási cikkeket? Alighanem mind a két szokás divatban volt. Amellett, hogy egy-egy jelentősebb Duna menti város – Győr, Komárom, Pest stb. – már ekkor is granáriumokat, magtárakat építetett a kikötésre alkalmas partszakaszokon, s e raktárakban főleg a gabonanemű, a bor, dohány, gyümölcs felvásárlása rendszeresen és állandóan folyt. Bizonyára sok élelmet vásároltak a Duna vizén és partjain, a Dunán a hadsereg számára is. Mindenesetre a Dunán történő eladási lehetőséggel az Esztergom vármegyei települések lakóinak sokasága élt 1768-ban. *Első helyen a Dunát*, mint vásározási haszonvétel az alábbi települések lakói említették: *Alsóbéla, Nagybény, Dág, Ebed, Farnad, Kéménd, Kicsind, Köbölkút, Mogyorós, Mócs, Muzsla, Nána, Tokod, Kisújfalu*. Szinte valamennyi falu lakói egybehangzóan vallják, hogy a tőlük 1–2–3 órányira, 1–2 mérföldnyire lévő Duna „termékeik számára eladni való alkalmatosság”. Termékeiket árulták a *Dunán* azok is, akik csak *második helyen* emlegették a folyót. Első helyen az eztán említendő települések lakói főleg Esztergomot nevezték meg, ahol állataikat adhatták el haszonnal. Búza-, rozs-, zab-, árpa-, esetleg kukorica-, köles- és főzelék- (borsó-, bab-) feleslegüket a Dunára hordták. Íme a Dunát 2–3 mérföldre, 1–3, legfeljebb negyedfél órányi idő alatt elérő falvak sora: *Bajna, Dömös, Kesztlőc, Leányvár, Libád, Magyarszőlgyén, Marót, Németszőlgyén, Nagyölved, Párkány, Nagysáp, Sárissáp és Tát*.

Néhány községben harmadik helyen említették a Dunát, mint termékeik eladására jó helyet. Ezek közé tartoztak *Bátorkeszi* úrbéresei, akik szerint „jóságának Komáromban vagy Esztergomban négy órányi földre vagy eladása, valamint a Dunán”. Hasonlóan vallottak *Ketty, Köhídigyarmat és Kurall* korabeli lakói.

Az Esztergom megyei települések közül még három mezővárosnak – *Párkány, Mocs, Szenttamás* – volt vásártartási joga 1768-ban.

A megyéből alig-alig látogatták ezeket a sokadalmakat. *Párkány* mezővárost mindössze *Kurall, Ketty és Bart* községekből keresték fel. Megyén kívülről azonban bizonyára több településről, mert maguk a *párkányiak* azt vallották, hogy „vásárbéli jövedelmük” hasznos. Igaz, hozzátették, hogy „mindeneket nálunk eladni könnyen lehet, mert Esztergom és a Duna mellett lakunk”. Nem a település hát, hanem inkább a Duna és Esztergom túloldali közelsége vonzotta *Párkányba* a vásározókat.

Hasonló helyzetben volt *Mocs*. Maguk a lakosok erről így vallottak: „Mindeneket könnyen eladhatunk, mert a Duna mellett lakunk, és királyi partróly vagy az helységünkben”. *Mocsra* ellátogattak vásározni négyórányi távolságról *Nagyölved* és nyolcórányi távolságról *Bart* úrbéresei és bizonyára nemesei is.

A helyben történő eladás, mint haszonvételi lehetőség, nemcsak a „királyi partróly” állomásoztató *Mocs*on volt meg. A szőlőtermelő községek sora adta el helyben a bort. „Borainkat...könyven eladhatjuk helyben is” – vallották *Alsóbéla* szőlősgazdái, s hozzájuk hasonlóan *Dorog, Farnad, Köbölkút, Leányvár, Nagyölved, Kisújfalu és Tát* lakói.

Otthon árulták a bort *Szenttamás* mezőváros gazdái is, akik a korcsmát is kibérelték a földesúrtól, és megváltották az egyéni borárusítás jogát is. Ők azonban nemcsak bort árultak helyben. Mezővárosi jogállásuk révén vásárokat, hetipiacokat is tartottak, és az adás-vevés hasznán kívül a közösségnek évenként „mintegy 6 forintra menő helypénzek” is befolytak a mezővárosi kasszába. Saját lakóin kívül azonban egyetlen Esztergom megyei településen sem említették meg e mezőváros vásárait. Alighanem azért, mert Esztergom külvárosa volt, s ha már *Szenttamásra* mentek valahonnan, megfordultak a rangosabb szabad királyi városban is, és fölleslegesnek tartották mindkét település nevével „fárasztani magukat” az emberek.

Tát nem volt mezőváros, de mint fentebb is említettük, helyben, a Dunán árulták lakói saját terméküket, s olykor-olykor ellátogattak Esztergom vásáraiba. Érdekes azonban, hogy ebbe a Duna menti faluba más község lakói is jöttek termékeiket értékesíteni. *Bajna* úrbéresei vallották, hogy „kereskedésüknek és eladásuknak az utak alkalmatlansága miatt középszerű módja vagyon, mert... a Duna mellett lévő Tát possessio 1 mérföldre vagyon” tőlük.

Esztergom vármegye belső vásárait ezzel le is zárhatjuk. A források egyértelművé teszik a megye belső és külső forgalmában, kereskedelmében a Duna meghatározó voltát és Esztergom szabad királyi város domináns szerepét. Mindezek mellett azonban néhány község lakói megyén kívüli vásárokat is látogattak. E téren a *Bars vármegyében* lévő *Szentbenedek* mezőváros „vitte el a pálmát”. A szlovák lakosságú mezőváros földesura az esztergomi káptalan volt. A Garam völgyében Léva felé vezető út ment rajta keresztül, s egyben hiteles hely is volt. Ezeken túl csak „tágas szőlőhegyeinek” jó bora vonzhatta a vásárolókat. Esztergom megyéből három település lakói emlegették a szentbenedeki sokadalmat. *Kurall* 1 óra járásra esett e Garam menti oppidumtól, de *Ketty* és *Bart* lakói *nyolc órát* szekereztek, míg vásáraiba értek.

Két településről – *Bátorkeszi* és *Kisújfalu* – látogatták az úrbéresek több-kevesebb rendszerességgel a hozzájuk 4 órányi járásra lévő *Komárom* vásárait. Káposztát, kendert hordtak e városba, és gyakorta hajtották fel ide fölös jószágaikat is.

Hasonlóan két úrbéres közösség hordta föl a *bányavárosokba* borait: *Magyarország* és *Németország* lakói emlegették boreladási helyként közelebbi megnevezés nélkül az északi bányavárosokat.

Korábban is említettük már, a külső vásárok között is szóba kell hoznunk *Nagyszombatot*. Ide is két település lakói szekereztek, legtöbbször robotba, de olykor-olykor a maguk kedvére, vásárolni is: *Libád* és *Kőhidgyarmat* lakói.

Egyik-másik község lakói a hét-nyolc mérföldnyire lévő Budára és Pestre is el-ellátogattak. *Marót* lakói hajóikon szállítottak Pestre fát, de olykor-olykor szántóföldi termékekkel megkeresték *Buda* vásárait is. Ellátogattak *Budára* termékeikkel *Csév*, *Dorog* és *Leányvár* lakói is. A *marótiak* egyébként *Vác* sokadalmain is árulták javaikat.

Esztergom vármegye településeinek vásárolási skálája nem széles. Leginkább a Dunához kötődik. Aligha bővítene ezt a skálát, ha *Bajót*, *Epöly* és *Uny* községek investigatioi nem kallódtak volna el, ha *Gyiva* falu lakói haszonvételeik felsorolása közben nem hallgattak volna a vásárolási szokásaikról, és ha *Arad*, *Biholy* és *Karva* megnépesített puszták lakói szóltak volna haszonvételeikről, s azok között az általuk látogatott vásárokról, eladási, piacozási lehetőségekről.

Esztergom vármegye úrbéres lakóinak a vallomásai alapján elmondhatjuk, hogy e megyében néhány jelentősebb országos vásár és hetipiac mellett tavasztól ősziig folyton-folyvást „vásárolhattak”, adhattak-vehettek az emberek a Dunán, Közép-Európa e nagy folyóján, amely a XVIII. század utolsó harmadában még nemcsak városokat, nem is csak országokat, de birodalmakat kötött össze, és a Magyar Királyság legfontosabb közlekedési, kereskedelmi útvonala volt.

Takács Péter – Udvari István

Naszvadi Sámuel nótárius írasszolgálatára

Naszvadi Sámuel (1763–1838) nótárius fényes, fekete tintával rajzolt betűivel 56 esztendőn keresztül szolgálta Vajszló és a hozzá tartozó 8 község lakóit, s az akkor még Ormánköznek nevezett tájban töltötte életének mind a 75 esztendejét. Valamennyi ormánsági forrásunk közül kiemelkedik azzal, hogy ő mint a vajszlói uradalom jobbágya élte át az Ormánköz demográfiai katasztrófáját megelőző 1767–1867 közötti évszázad háromnegyed részét, s mint írástudó, hivatalos és magántevékenységgel örökítette meg annak alig-alig ismert, konkrét történéseit.

Mikor megszületett, szülőföldjét még sűrűn látogatták a Dráva és a magasabb területekről lezúduló úgynevezett „fekete vizek” hullámai, amelyek halat-víziszárnyast bőven hagytak